

Beslut

Thorengruppen AB
Järnvägsallén 24
903 28 UMEÅ

2017-08-21
1 (7)
Dnr 44-2017:3958

info@thorengruppen.se

Tillsyn av Yrkesgymnasiet Umeå med huvudman Thorengruppen AB

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Thorengruppen AB att senast den 24 november 2017 avhjälpa påtalade brister genom att vidta följande åtgärder avseende skolans arbetsplatsförlagda lärande (APL):

- Se till att rektorn beslutar om vilka kurser eller delar av kurser som ska vara skolförlagda respektive arbetsplatsförlagda.
- Se till att handledarna får information om vilka kurser eller delar av kurser som är arbetsplatsförlagda samt utbildningens mål och kunskapskrav.
- Se till att lärarna kontinuerligt följer och bedömer elevernas kunskapsutveckling inom arbetsplatsförlagt lärande i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att också ge eleverna en tydlig information om deras kunskapsutveckling.

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag som ovan skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Redovisningen skickas till skolinspektionen.umea@skolinspektinen.se

Bakgrund

Skolinspektionen påbörjade den 9 maj 2017 en tillsyn av Yrkesgymnasiet Umeå bland annat avseende skolans arbete med arbetsplatsförlagt lärande (APL). Tillsynen initierades med anledning av uppgifter som inkommit till Skolinspektionen.

Yrkesgymnasiet i Umeå bedriver utbildning inom bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, hantverksprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet.

Skolinspektionens utredning syftar till att kontrollera om Thorengruppen AB som huvudman för utbildningen, och rektorn för Yrkesgymnasiet Umeå har följt bestämmelserna angående det arbetsplatsförlagda lärandet inom den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolinspektionen har genomfört tre tillsynsbesök mellan den 10 maj och 2 juni 2017. Vid besöken intervjuade Skolinspektionen elever, lärare, rektorn och APL-ansvariga. Dessutom har handledare och företrädare för huvudmannen intervjuats.

Utöver ovanstående har Skolinspektionen också tagit del av dokumentation från skolan.

Brister

Skolinspektionens tillsyn visar på följande brister i verksamheten:

- Rektorn beslutar inte om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser. (16 kap. 11 och 16 §§ skollagen; 4 kap. 12 -14 §§ gymnasieförordningen)
- Eleverna på yrkesprogrammen får inte arbetsplatsförlagt lärande under ledning av handledare som har nödvändiga kunskaper om utbildningens mål och kunskapskrav. (4 kap. 14 § gymnasieförordningen)
- Arbetet med att kontinuerligt följa elevernas kunskapsutveckling sker inte på ett sätt som ger läraren tillgång till all tillgänglig information om de kunskaper elevernas inhämtat i det arbetsplatsförlagda lärandet. (15 kap. 24 § skollagen, 8 kap. 3 § gymnasieförordningen, Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.5 Bedömning och betyg)

Motivering till beslutet

Rektor beslutar inte om vilka hela eller delar av kurser som ska förläggas till det arbetsplatsförlagda lärandet

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans hantering av arbetsplatsförlagt lärande eftersom det inte alltid fattas beslut om vilka hela eller delar av kurser som förläggs till arbetsplatser. Det innebär en uppenbar risk att eleverna inte får en utbildning som utgår från examensmål och ämnesplaner.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska ett yrkesprogram innehålla arbetsplatsförlagt lärande. Enligt skollagen får det finnas gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras.

Skolinspektionens utredning

Utredningen visar att skolan inte tar tydliga beslut om vilka kurser eller delar av kurser som ska arbetsplatsförläggas. Av de 23 handledare som kontaktats uppger endast ett fåtal av dem uppger att det sker en planering av vilka kurser och kursmål eleverna ska arbeta med under sitt arbetsplatsförlagda lärande. En handledare uppger att hen i samband med ett kort samtal fick skriva på ett dokument som handlade om "säkerhetsregler". En annan handledare uppger att eleven deltar i de arbetsuppgifter som förekommer i företaget. Detta bekräftas även i intervjuer med elever. Flera

handledare hänvisar till att det finns en pärm där eleverna själva dokumenterar vilka arbetsuppgifter de utför på arbetsplatsen. Lärare uppger i intervjuer att alla yrkeskurser är arbetsplatsförlagda men att det i vissa fall kan röra sig om delar av kurser som är skolförlagda. För varje program finns det, som en bilaga till utbildningskontraktet, en förteckning över de yrkeskurser som ingår. I förteckningen ska lärarna markera vad som ska vara skolförlagt respektive arbetsplatsförlagt. Rektorn uppger att det finns en momentmatris som yrkesläraren ska fylla i tillsammans med handledaren med syfte att planera vilka moment eleven kan genomföra på arbetsplatsen. Rektorn uppger dock att eleven får utföra de moment som förekommer på företaget och att det finns en svårighet i att kräva att företag ska genomföra särskilda moment vid specifika tidpunkter.

Handledare informeras inte om målen för utbildningen

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte har säkerställt att alla handledare, för elever som deltar i arbetsplatsförlagt lärande, har nödvändiga kunskaper för uppdraget. Det är inte tydligt för alla handledare vilka mål eleverna ska arbeta mot och vad de förväntas göra under sitt arbetsplatsförlagda lärande samt vilka kunskapskrav de förväntas uppnå.

När skolan i förväg inte tydliggjort vilka mål och kunskapskrav eleven ska uppnå under det arbetsplatsförlagda lärandet, kan skolan inte heller informera handledarna om detta. Respektive handledare har då inte de kunskaper om vilka kurser eller delar av kurser som förläggs till arbetsplatser och kan ge eleven adekvata arbetsuppgifter utifrån detta. Det arbetsplatsförlagda lärandet uppfyller därmed inte de krav som finns för utbildningen.

Det framgår heller inte tydligt av förteckningen över APL-platser vem som är handledare för eleverna på skolan. I flertalet fall förekommer felaktiga uppgifter. Till exempel att elever har slutat på arbetsplatsen eller att elever har en handledare som inte har någon kännedom alls om eleven.

Rättslig reglering

Av gymnasieförordningen framgår att för en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som i övrigt bedöms vara lämplig.

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2010/11:104 s. 18, 21) är samarbetet mellan skolan och arbetsplatsen och handledarnas kompetens avgörande för kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Läraren och företrädaren för arbetsplatsen bör gemensamt planera och fördela innehållet i utbildningen. Kompetens handlar dels om djup och bredd i yrkeskunskaperna, dels om kunskap om lärlingsutbildningens förutsättningar, till exempel de mål och kunskapskrav som finns för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmannen har ett stort ansvar när det gäller att tillse att handledarna har den kunskap och erfarenhet som krävs för uppdraget.

Skolinspektionens utredning

I samband med tillsynen har Skolinspektionen intervjuat ett antal handledare fördelade från fem av skolans yrkesprogram och sex inriktningar. Merparten av de intervjuade handledarna har inte kännedom om vilka kurser, mål och kunskapskrav som eleverna ska arbeta mot under deras arbetsplatsförlagda lärande. Handledarna uppger att eleverna deltar i de arbetsuppgifter som förekommer på arbetsplatsen och att eleverna själva dokumenterar vilka arbetsuppgifter de utför.

Lärare uppger att de i vissa fall får vara tacksamma över att överhuvudtaget ha en handledare och då är mål och kurser inte något som de pratar om den första tiden med handledarna. Därför kan lärarna efter en tid upptäcka att eleverna inte får genomföra alla moment på sin arbetsplats.

En ytterligare komplicerande faktor i sammanhanget är att det finns otydligheter kring vilka handledare som är utsedda för eleverna. I flera fall är inte skolans förteckning över elevernas handledare korrekt. En handledare som kontaktas uppger sig inte i realiteten ha den uppgiften. Lärare uppger att det ofta är en personalansvarig eller en platschef som formellt sett utses till handledare men att eleven väl på plats tilldelas en annan person. Även rektorn finner att rutinerna för elevernas handledare behöver ses över. Den lista som Skolinspektionen tagit del av i samband med tillsynen är av olika skäl inte aktuell, den sägs dock ha använts vid inrapportering till Skolverket.

Bedömning av elevernas kunskapsutveckling och information till eleverna om deras kunskapsutveckling

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att följa och bedöma de kunskaper eleverna får i samband med det arbetsplatsförlagda lärandet. Lärarna inhämtar inte regelbundet information om elevernas kunskapsutveckling från det arbetsplatsförlagda lärandet. Alla handledare har som tidigare sagts heller inte kunskap om vilka mål och kunskapskrav eleven ska arbeta mot vilket försvårar bedömningsarbetet. Eleverna får inte heller tillräckligt tydlig information om sin kunskapsutveckling.

Eleverna på lärlingsutbildning genomför minst hälften av sin utbildning på en arbetsplats. Eleverna läser flera kurser parallellt och ibland sätts betyg sent under utbildningen. Det ligger i lärarens profession att kontinuerligt bedöma var eleven befinner sig i relation till de nationella kunskapskraven. Detta ska ske löpande under kursens gång oavsett hur lång kursen är. Läraren behöver vid planeringen av undervisningen identifiera vilka delar av kunskapskraven som bedömningen ska utgå från i det aktuella arbetsområdet och avgöra hur eleverna ska få visa sina kunskaper. Läraren behöver också fortlöpande ge varje elev konstruktiv återkoppling på dennes kunskapsutveckling och tydliggöra vad som behöver utvecklas vidare.

Det försvårar möjligheterna för lärarna att göra bedömningar när dagsloggar inte fylls i och besök på elevernas arbetsplatser inte sker i den omfattning det ska. Det är inte tillräckligt att som i vissa fall ringa till handledaren och fråga om det fungerar för eleven. I yrkesutbildningen är det viktigt att eleven får återkoppling på hur det går i

utvecklingen mot det kommande yrket. Bedömningen är inte enbart ett underlag för betygssättning utan ska även ge eleven återkoppling på sin egen kunskapsutveckling. Det är särskilt viktigt på lärlingsutbildning eftersom så stor andel av elevens utbildning sker på deras arbetsplatser.

En konsekvens av bristerna i arbetet med att följa och bedöma de kunskaper eleverna inhämtar i det arbetsplatsförlagda lärandet är att eleverna då inte heller kan få en tydlig information om sin kunskapsutveckling.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att betyg ska bestämmas med hjälp av de kunskapskrav som har föreskrivits för en kurs. Läroplanen anger att läraren vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven, beakta även sådana kunskaper som en elev har tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen, och utifrån de nationella kunskapskrav som finns för respektive kurs allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2010/11:104 s. 21) framgår att det är angeläget att elevens yrkeslärare gör regelbundna besök på arbetsplatsen. Sådana besök kan både ha till syfte att följa upp lärlingens kunskapsutveckling och att i samarbete med handledaren stämma av att lärlingens arbetsuppgifter i bredd, djup och innehåll svarar mot de mål som är uppställda för utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:33) om bedömning och betygssättning i gymnasieskolan framgår att lärare bör använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevernas kunskaper och som ger en grund för kommunikation av bedömning och betygssättning med elever och vårdnadshavare.

Vidare framgår av allmänna råden att det är viktigt att det finns rutiner som tydliggör hur informationsutbytet mellan arbetsplatsen och skolan kan ske. Det ska vara tydligt vilka kurser eller delar av kurser som förläggs till arbetsplatsen. Handledaren för en elev under APL måste vara väl informerad om vilka mål eleven ska arbeta mot. Läraren behöver få relevant information från handledaren för bedömning och betygssättning utifrån kursens mål och kunskapskrav. Rektorn behöver möjliggöra för läraren att ha kontakt med eleven och handledaren under det arbetsplatsförlagda lärandet.

Enligt skollagen ska rektorn minst en gång per termin se till att eleven och elevens vårdnadshavare ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation i ett utvecklingssamtal.

Av läroplanen för gymnasieskolan framgår att läraren fortlöpande ska ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna.

Skolinspektionens utredning

Utredningen visar att lärarna inte inhämtar tillräcklig information om elevernas kunskapsutveckling i samband med arbetsplatsförlagda lärandet. Av intervjuer med handledare framgår att det varierar huruvida det sker någon bedömning av elevernas kunskapsutveckling i samband med det arbetsplatsförlagda lärandet. Några handledare uppger att de i slutet av terminen får bedömningsunderlag från skolan.

Andra handledare skapar sina egna bedömningsunderlag "Jag gör ett eget, det har varit så många lärare och det sista året har vi inte fått någon information alls". Flera av handledarna uppger att samtal som rör bedömningar endast sker en gång per termin, ofta i slutet av terminen.

Huvuddelen av de intervjuade eleverna uppger att de inte vet vad de ska lära sig på det arbetsplatsförlagda lärandet eller hur de ligger till i sina yrkeskurser. Elever på ett program uppger att de inte vet hur de ligger till, exempelvis om de riskerar att få betyget E. Av intervjuer med lärare framkommer att det varierar i vilken grad besök arbetsplatserna sker. En lärare uppger att hen besöker eleverna var tionde APL-dag, vilket är skolans beslutade rutin. En annan lärare uppger sig inte besöka eleverna så ofta men tycker sig ändå ha underlag för att kunna bedöma elevernas kunskapsutveckling. Några lärare uppger att de inte alltid genomför besök utan har telefonkontakt med handledare i stället. Vid dessa samtal frågar läraren om det fungerar enligt överenskommelse. En lärare uppger sig inte ha bedömningssamtal med handledaren utan mailar i stället ut bedömningsmatriser till handledarna som de ombeds fylla i.

Att besöksfrekvensen varierar bekräftas av handledare som uppger att det kan vara allt mellan en gång per vecka, en gång per månad till två gånger under tre år. En handledare uppger att hen har träffat läraren två gånger sedan december 2016 och att det inte har genomförts några bedömningar mer än att läraren frågat om det går bra för eleven.

Rektorn uppger att skolan har en rutin som innebär att skolans lärare ska besöka eleverna var tionde APL-dag. Bedömningssamtal ska hållas fem gånger per läsår, två gånger under höstterminen och tre gånger under vårterminen eller i samband med byte av arbetsplats. Enligt rektorn ska en lärare som arbetar heltid genomföra arbetsplatsbesök var tionde APL-dag vilket blir sex besök per vecka. Rektorn uppger sig inte ha kännedom om att rutinen inte följs annat än i ett fall då handledaren inte kunde träffa läraren och bedömningsmatriser mailades i stället. Rektorn uppger vidare att det inte framkommit uppgifter från lärare att de inte hinner besöka eleverna.

I den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen används, enligt intervjuer med lärare och elever, dagsloggar och veckorapporter från det arbetsplatsförlagda lärandet som ett av flera underlag för betygssättning. Vid intervjuer med elever framkommer att det varierar i vilken grad dessa dagsloggar och veckorapporter fylls i. På ett program uppger en av sex intervjuade elever att dagsloggen fylls i och det är för att eleven "vill hålla koll själv". På ett annat program intervjuades sju elever som uppger att det varierar hur dagsloggen fylls i och kontrolleras av lärarna. I något fall efterfrågas den en gång per termin. Några elever uppger att de aldrig fyller i den och en elev uppger att den användes mer frekvent under första terminen i årskurs 1 än i årskurs 3. I en annan intervjugrupp uppger en av sex elever att hen fyller i den men läraren har aldrig efterfrågat den.

Rektor beskriver att dagsloggen är ett komplement till bedömning, genomförda moment och närvaro men att det är lärarens besök och bedömningsmatrisen som ska stå för huvuddelen av bedömningsunderlaget.

Lärare uppger vidare att de genomför utvecklingssamtal och i samband med det informerar eleverna om deras kunskapsutveckling. Elever som har haft utvecklingssamtal berättar att samtalet inte handlade så mycket om deras kunskapsutveckling, det handlade mer om vad eleverna ville göra eller att läraren sa "fortsätt jobba på".

Vid tillsynen berättar lärarna att de genomför utvecklingssamtal och att de vid dessa tillfällen informerar eleverna om deras kunskapsutveckling. Intervjuade elever ger dock uttryck för att de inte uppfattar sig få någon tydlig information om kunskapsutvecklingen då det gäller arbetsplatsförlagt lärande. Denna otydlighet kan troligen hänföras till att skolans arbete med arbetsplatsförlagt lärande i sin helhet behöver förbättras. Det vill säga det som ovan sagts om brister avseende beslut om innehåll, samarbete med arbetsplatserna, välinformerade handledare och ett aktivt bedömningsarbete.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Maud Karlström
Föredragande